

Aan het Reitdiep

Hoe, aan de regen prijsgegeven, het landschap
tot aan de horizon grijs en niemand
zichtbaar begaat het, langs wegen
te zijn als enige, ademend.

Schouwen, geslagen door windkracht
striemend, het water stroomt in zijn rietkraag
en neemt, een richting is de rivier
van oudsher.

Maar rust onder dak en zich strekkend
van voorhuis tot baander de nok en het wonen,
het wonder der hoeven, geboomte
beschut dan thuiskomst.

Doch binnen vervreemding, veel blijft verzwegen,
de onvrede heerst, het bevel aan de hond.
Wachten waarop. De klank van een haast
die zijn tijd heeft, tikkend. Het wachtwoord.

Hoger, in het duifhuis de tortel, hij lacht.
Een grootmoeder ligt in haar graf
hoog op een terp. Nog klinkt de klok
als hij niet meer geluid wordt.

Waar, om te zijn, vinden mijn ogen
beelden dan hier, mijn kinderen zij,
en ik dwing hen te zien als ik vroeger
zo open.

Hoe, en omvattend als enkel gedachte
vermag, in het ogenblik vallen, met regen
in 't water, in landschap, in aarde –
dit als mijn lichaam te voelen, pijnloos,

ontijdig, ademend, enige
weg.

C.O. Jellema

Ekke Kleima; Landschap omgeving Reitdiep c1929

Nabeschouwd:

Wil Jellema met de gestaffelde opmaak van dit gedicht het kabbelende van de rivier ondersteunen? Golfslagjes zijn het, waar in eerdere eeuwen stormen het water van de Noordzee tot aan de stad op kon jagen. Het aloude Reitdiep, benedenloop van de Hunze, verbond in een meanderend beloop die grote stad Groningen met de zee. Het noorden moest op het water veroverd worden, vanaf terpen (wierden) worden gekoloniseerd. Met de uiteindelijke overwinning kon de landstreek tot rust komen: als beloning zeer productief worden. De rivier is nu afgesluisd; getijdenwerking en zout water behoren tot het verleden.

Daar in westelijk Groningen staan spaarzaam in het weidse land ingeplant de imposante boerenhoeven. Daarbinnen is het leven niet altijd pluis. Een ingekwartierd dier lacht maar eens; Is het om het onvermogen bij de mensen?

Veel liever vereenzelvigd de dichter zich met het daarbuiten. Met de natuur, de gesteldheden van het landschap en het weer van de dag. Het denken zit hem vaak dwars; hij probeert het af te zweren. Wat telt is een belevenis als in de kinderjaren. En in die onmiddellijke zintuiglijkheid wil hij zijn bestemming vinden.

Zoals ook spreekt uit de fraaiste werken van de schilders van de Groningse Ploeg-beweging is dit gedicht een uiting van doorleefde verbondenheid met het land.

Inspiratiebronnen:

Steenhuis, Aafke; Stemmen van Groninger dijken (2004) - Jellema, C.O.; diverse gedichten o.a. uit 'Verzameld werk' (2005) - Jellema, C.O.; aan het woord in diverse interviews - Steenbruggen, Han; De Ploeg, schilderijen van de aarde (2002) - Lemaire, Ton; Verre velden (2013) - Popma, Jentsje; De vlucht naar het licht, Fryslân Dok (2016) - Westerman, Frank; De graanrepubliek (1999)